

عهد و گفتگو

تفسیر هفتگی تورات

از درسگفتارها و نوشتارهای ربای لرد جانانان ساکس

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

با سپاس از Schimmel Family برای حمایت سخاوتمندانه از عهد و گفتگو به نكوداشت یاد Harry (Chaim) Schimmel. "من از همان بار اول که با نسخه تفسیر توره رای خیمیل روبرو شدم تا اکنون، آنرا عزیز داشته ام. هدف آن نه فقط نشان دادن حقیقت ظاهری متن توره، بلکه رسیدن به حقیقت ژرفتری است که در آن نهفته است. او به همراه همسر ستودنی اش آنا در شصت سال زندگی مشترک، یک زندگی سرشار از عشق به خانواده، اجتماع و تورات ساختند. زوج پیماندی که با نمونه زندگی خود، بینهایت الهام بخش من بوده اند."

"- ربای ساکس

مجموعه مقالات امسال در ابتدا توسط زنده نام ربای ساکس در سال ۵۷۷۲ (۲۰۱۱-۲۰۱۲) نوشته شده است.

تفسیر هفتگی توره

The Politics of Revelation

Yitro

ییترو: سویه های سیاسی وحی

وحی کوه سینا که نه تنها رویداد مرکزی پاراشای ییترو است، بلکه جنبه‌ی مرکزی در یهودیت دارد، در تاریخ ادیان و بشریت جنبه ای یگانه دارد. دیگر ایمان ها (مسیحیت و اسلام) ادعا کرده اند که ادیان وحی هستند، اما در هر دو مورد، وحی مورد ادعای آنها به یک فرد شده است ("پسر خدا و پیامبر خدا). تنها در یهودیت است که پدیداری خدا نه به یک فرد (پیامبر)، یا یک گروه (پیران قوم)، بلکه به ملتی کامل از پیر و جوان، مرد و زن و کودک، صدیق و غیر صدیق به یکسان می رسد.

از همان ابتدا بنی اسرائیل می دانستند که امری بیسابقه در کوه سینا رخ داده است. به بیان موسی در چهل سال بعد:

اینک پیرامون روزهای گذشته پرسش کنید، زمان های خیلی پیش از شما، از روزی که خدا انسان را بر روی زمین خلق کرد؛ از یک انتها تا انتهای دیگر افلاک پرسید. آیا چنین امر عظیمی تا کنون رخ داده است؟ یا از چنین رویدادی چیزی سخن گفته اند؟ آیا هیچ ملت دیگری صدای خدا را که از میان آتش سخن گفته،

شنیده است؟ آنگونه که شما شنیدید و زنده ماندید؟ تثئیه ۳۲-۳۳: ۴

برای متفکران بزرگ یهودی در قرون وسطی، اهمیت وحی کوه سینا در درجه‌ی اول، شناخت شناسانه بود: ایجاد قاطعیت کرد و شک‌ها را زدود. اصالتِ وحی تجربه شده توسط یک فرد می‌تواند زیر سؤال برود. آن وحی که میلیون‌ها نفر شاهدش باشند، زیر شک نمی‌رود. خدا حضور خود را در انظار عمومی به نمایش گذاشت تا هر گونه شک به دیده شدن حضور و شنیده شدن صدایش را بزدايد.

اما با نگاهی به تاریخ بشریت از آن زمان به بعد، آشکار می‌شود که این رویداد اهمیت دیگری نیز داشت که نه به شناخت دینی، بلکه به سیاست مربوط بود. در کوه سینا نوع جدیدی از ملت و گونه‌ای نوین از جامعه در حال شکل‌گیری بود که متضاد مصر بود: جایی که عده‌ای اندک صاحب قدرت و عده‌ای کثیر برده‌ی آنها بودند. در کوه سینا، بنی اسرائیل دیگر یک گروه از افراد نبودند، بلکه برای نخستین بار به بدنه‌ای سیاسی تبدیل شدند: ملتی از شهروندان زیر سروری خدا که قانون اساسی نوشته شده‌ی آنها تورات بود و رسالتشان "تبدیل به مملکتی از کاهنان و افراد مقدس."

حتی امروز، پژوهش‌های استاندارد در تاریخ تفکر سیاسی از مارکس، روسو و هابس این تاریخچه را به کتاب جمهوری افلاتون و دولت‌شهر یونانی (به ویژه آتن) در قرن چهارم پیش از میلاد بازمی‌گردانند. این خطایی جدی است. بی‌تردید، واژه‌هایی مانند دموکراسی (حاکمیت مردم) ریشه‌ی یونانی دارند. یونانیان استعداد ساختن نام‌های انتزاعی و داشتن تفکر نظام‌مند را داشتند. اما اگر به "زایش امر مدرن" نگاه کنیم، به چهره‌هایی چون میلتن، هابس و لاک در انگلستان و پدران بنیادگذار آمریکا، کتابی که آنها با آن در گفتگو بودند، نه جمهوری افلاتون و نه آثار ارسطو، بلکه تورات بود. هابس ۶۵۷ بار در اثر خود به نام لوایاتان از تورات نقل قول می‌کند. در کوه سینا خیلی پیش از فیلسوفان یونان، به گونه‌ای بس عمیقتر، مفهوم جامعه‌ی آزاد خلق شده بود.

سه چیز درباره‌ی آن لحظه، اساسی و مهمند. نخست اینکه خیلی پیش از ورود بنی اسرائیل به سرزمین و تشکیل نظام دولتی خود (ابتدا داوران و سپس پادشاهان)، آنها وارد عهدی سراسری با خدا شده بودند. آن عهد (بریت سینا) بر اعمال قدرت، محدودیت‌هایی گذاشته بود. کتاب قانونی که ما آنرا تورات می‌نامیم، برای نخستین بار، سروری حق بر قدرت را پایه گذاشت. هر پادشاهی که خلاف تورات رفتار می‌کرد، خارج از قانون عمل کرده و سزاوار مجازات بود. این مهمترین داده پیرامون سیاست در تورات است.

دمکراسی در مدل یونانی یک ضعف کشنده دارد. الکسی دو توکویل و جان استیوارت میل آنرا "خودکامگی اکثریت می نامیدند. جی ال. تالمون آنرا "دمکراسی توتالتر" می نامید. حکمرانی اکثریت هیچ گونه تضمینی برای حقوق اقلیت دربر ندارد. به قول لرد اکتون، همین امر موجب سقوط آتن شد: "هیچ قانونی بالادست قانون حکومت نبود. قانونگذار فراتر از قانون بود." در یهودیت، برعکس، انبیاء وظیفه داشتند که اقتدار پادشاهان را اگر خلاف تورات عمل می کردند، به چالش بکشند. افراد، توانمند می شدند تا از دستورهای ضد اخلاق یا غیرقانونی سرپیچی کنند. فقط به همین دلیل، عهد کوه سینا را باید همچون بزرگترین قدم در جاده‌ی طولانی ساختن جامعه‌ی آزاد دانست.

دومین عنصر کلیدی در پیشدرآمد عهد نهفته است. خدا به موسی می گوید: "این است آنچه به خانه‌ی یعقوب و قوم اسرائیل خواهی گفت. شما خودتان آنچه در مصر انجام دادم و چگونگی برگرفتن شما بر بال های عقابان و آوردن شما نزد خودم را دیدید. اینک اگر از من اطاعت کامل کنید و عهد مرا نگه دارید، گنجینه‌ی من خواهید بود، زیرا سراسر زمین متعلق به من است. شما برایم مملکتی از کاهنان و ملتی مقدس خواهید بود..." موسی اینرا به مردم می گوید و آنها پاسخ می دهند: "ما همه‌ی آنچه خداوند گفته را انجام خواهیم داد."

نکته‌ی برجسته در این گفتگو چیست؟ به این معناست که تا زمانی که مردم توافق خود را اعلام نکرده اند، وحی به آنها نخواهد رسید. هیچ دولتی بدون توافق حکومت شوندگان مشروع نیست، حتی اگر فرمانروا، آفریدگار آسمان ها و زمین باشد. هیچ جای دیگری ایده‌ای از این انقلابی تر ندیده ام. البته در دوران تلمودی حکیمانی بودند که پرسیدند آیا پذیرش عهد کوه سینا یکسره آزادانه صورت گرفته بود یا نه؟ اما در مرکز یهودیت، ایده‌ای هست خیلی جلوتر از زمان که هنوز هم در حال حاضر تحقق نیافته: این که خدای آزاد، پرستش آزاد از سوی انسان آزاد را می خواهد. حکیمان تلمودی بر آن بودند که خدا دستور داده با مخلوقات او به ستم رفتار نشود.

سومین عنصر جلوتر از زمان این بود که طرف دیگر عهد می بایست "کل قوم" باشد، از مرد، زن و کودک. این امر بعدها در تورا در قالب میصوای هاخِل که مراسم احیای عهد هر هفت سال یکبار است، بیان می شود. تورات به صراحت می گوید که مردم باید برای این مراسم گردهم آیند "مردان، زنان و کودکان". هزار سال بعد، وقتی آتنی ها به تجربه‌ی دمکراسی رسیدند، تنها بخش محدودی از جامعه دارای حقوق سیاسی بود. زنان، کودکان، بردگان و غریبان از این حقوق محروم بودند. در بریتانیا زنان تا قرن بیستم، حق رأی نداشتند. بنا به حکیمان تلمودی، وقتی خدا می خواست تورات را در کوه سینا اعطا کند، به موسی گفت که ابتدا با زنان مشورت کند و بعد با مردان ("پس به

خانه‌ی یعقوب خواهی گفت "یعنی به زنان). تورات که قانون اساسی آزادی یهودیان است، همگان را دربرمی گیرد. نخستین لحظه در هزاران سال است که حق شهروندی همگانی متولد می شود.

پیرامون نظریه‌ی سیاسی تورات سخن بسیار می توان گفت (نگاه کنید به کتاب های نویسنده – ربای ساکس – به نام *The Politics of Hope, The Dignity of Difference, and The Chief Rabbi's Haggadah* و نیز کارهای مهم دانیل الازار و مایکل والزر). [توضیح مترجم فارسی: برای آثار مایکل والزر با ترجمه‌ی شیریندخت دقیقیان و سه مصاحبه‌ی شیریندخت دقیقیان با مایکل والزر می توانید در گوگل جستجو به زبان فارسی برای نام 'مایکل والزر' انجام دهید.) اما یک امر روشن است: با وحی کوه سینا چیزی بیسابقه وارد افق انسانی شد. قرن ها و هزاره ها طول کشید تا مفاهیم آن به طور کامل فهمیده شدند. ابراهام لینکلن به بهترین وجه آنرا بیان کرد، وقتی که از "یک ملت نوین" سخن گفت که در آزادی متولد شده و سرسپرده‌ی این اعتقاد است که همه‌ی انسان ها مساوی خلق شده اند. در کوه سینا سویه های سیاسی آزادی متولد شد.

شبات شالوم

ترجمه فارسی با مشارکت بنیاد ایرانی هارامبام، وابسته به فدراسیون یهودیان ایرانی-آمریکایی

توسط شیریندخت دقیقیان

Persian Translation by Shirin D. Daghighian

www.RabbiSacks.org f t @ @RabbiSacks

The Rabbi Sacks Legacy Trust, PO Box 72007, London, NW6 6RW • +44 (0)20 7286 6391 • info@rabbisacks.org

© Rabbi Sacks • All rights reserved